

Bundesamt
für Wirtschaft und
Ausfuhrkontrolle

Agentur für
Wirtschaft & Entwicklung

Helpdesk
Wirtschaft & Menschenrechte

Saradnja u lancu nabavke između preduzeća koja podležu obavezi i njihovih dobavljača

Rezime preporuke

Uvod

Zakon o dužnoj pažnji u lancu nabavke (LkSG) obavezuje kompanije iznad određene veličine (od 2023. godine s najmanje 3.000 zaposlenih u Nemačkoj, od 2024. godine s najmanje 1.000 zaposlenih u Nemačkoj) da poštuju određena ljudska prava i obaveze dužne pažnje u oblasti životne sredine u svojim lancima nabavke. (= preduzeća koja podležu obavezi). Pored toga, zakon takođe utiče na kompanije koje ne spadaju u oblast primene Zakona, ali imaju direktan ili indirektan odnos dobavljača sa preduzećem koje podleže ovoj obavezi. Pošto Zakon o dužnoj pažnji u lancu nabavke propisuje da preduzeća koja podležu obavezi saraduju sa dobavljačima kako bi ispunile svoju obavezu dužne pažnje, čak i ako oni sami ne podležu obavezi u smislu Zakona. **Preduzeća koja podležu obavezi ponekad postavljaju (pre)velike zahteve svojim dobavljačima.**

Ovaj rad pokazuje šta preduzeća koja podležu obavezi mogu, a šta ne mogu tražiti od svojih dobavljača prema Zakonu o dužnoj pažnji u lancu nabavke. Sadrži i preporuke za konstruktivnu saradnju. Uskoro će biti objavljeno uputstvo sa primerima iz prakse.

Načelna pitanja

Preduzeća koja podležu obavezi će u mnogim slučajevima biti upućena na saradnju sa svojim dobavljačima kako bi ispunila svoje zakonske obaveze dužne pažnje. To je i Zakonom propisano i počinje uspostavljanjem sistema upravljanja rizicima. Preduzećima koja podležu obavezi takođe je potrebna podrška dobavljača u pogledu analize rizika, preventivnih i korektivnih mera i žalbenog postupka. Iako se od dobavljača ne zahteva da saraduju u oblasti dužne pažnje, u praksi će to biti neophodno u većini slučajeva i imaće smisla za obe strane.

Saradnja pak ne podrazumeva proširenje oblasti primene Zakona. Ako, na primer, preduzeće koje podleže obavezi zahteva od svojih dobavljača da se pridržavaju svih obaveza po Zakonu i oslanja se isključivo na to, to može biti razlog da Savezna služba za privredu i kontrolu izvoza (BAFA) izvrši sveobuhvatnu kontrolu usaglašenosti preduzeća koje podleže obavezi sa Zakonom o dužnoj pažnji u lancu nabavke. **Prenos obaveza iz Zakona o dužnoj pažnji u lancu nabavke na dobavljače nije dozvoljen.** Prekomernim se smatraju i zahtevi da dobavljač pisanim putem potvrdi da se u lancu snabdevanja poštuju sve relevantne odredbe i mere koje se odnose na ljudska prava i životnu sredinu.

Preduzeća koja podležu obavezi u skladu sa Zakonom sama su odgovorna za ispunjavanje obaveza dužne pažnje koje su im nametnute. Čak i tamo gde zakon predviđa saradnju između preduzeća koje podležu obavezi i onih koja ne podležu radi ispunjavanja obaveza dužne pažnje, Zakon uvek samo definiše zahteve za ono što preduzeća koja podležu obavezi sama moraju da izvrše. **Načela primerenosti i efektivnosti** sadržana u Zakonu o dužnoj pažnji u lancu nabavke zahtevaju od preduzeća koja podležu obavezi da postupaju na način zasnovan na riziku kada ispunjavaju svoju obavezu dužne pažnje, te istovremeno **ograničavaju prenošenje obaveza iz Zakona na dobavljače.**

Pojedinosti o obavezama dužne pažnje

Konkretno, to između ostalog podrazumeva sledeće:

- Preduzeća koja ne spadaju u oblast primene Zakona **nisu u obavezi da ispune zakonske odredbe dužne pažnje**. Shodno tome, ne moraju računati na prinudne mere i sankcije od strane Službe za privredu i kontrolu izvoza. Služba za privredu i kontrolu izvoza ne vrši nikakve provere zasnovane na riziku kod preduzeća koja ne podležu obavezi.
  - **Preduzeća koja ne podležu obavezi nisu dužna da podnose izveštaje i evidencije Službi za privredu i kontrolu izvoza.** Ne moraju da objavljuju izveštaj o ispunjavanju obaveza dužne pažnje, niti da ga podnose Službi za privredu i kontrolu izvoza. Osim toga, nisu u obavezi da direktno učestvuju u pripremi izveštaja preduzeća koja imaju obavezu da podnose izveštaje.
  - **Preduzeća koja podležu obavezi ne mogu paušalno da zamene odgovarajuću analizu rizika, tako što će uputiti na ugovorna obećanja ili odgovarajuće potvrde dobavljača o lancima nabavke bez rizika.** Preduzeća koja podležu obavezi moraju izvršiti samostalnu analizu rizika kako bi osigurala da ispunjavaju svoju odgovornost prema Zakonu. Zahtevanjem opštih i opsežnih vlastitih informacija bez osvrta na konkretnu situaciju ili specifičan rizik dobavljača, preduzeća ne ispunjavaju svoju obavezu dužne pažnje da sprovedu analizu rizika. Takva praksa može dovesti do odgovarajućih mera Službe za privredu i kontrolu izvoza kod preduzeća koja podležu obavezi.
  - **Preduzeća koja podležu obavezi moraju uzeti u obzir rezultate svoje analize rizika kada traže informacije od svojih dobavljača.** Trebalo bi da kod dobavljača za koje se u okviru pravilno sprovedene analize rizika ne ustanovi ni jedan ili samo manji rizici da sprovedu manje intenzivne istražne mere nego kod dobavljača visokog rizika. Shodno tome, neprimereni su kako opšti zahtevi za informacijama, tako i neselektivno provođenje preventivnih mera kod ovih dobavljača od strane preduzeća obveznika.
  - • **Preduzeća koja podležu obavezi ne mogu da prenesu sprovođenje preventivnih mera na svoje dobavljače. Ovu obavezu dužne pažnje ne ispunjavaju tako što će se samo pozvati na pismeno uveravanje dobavljača ili kroz opšta ugovorna jamstva o bezbednosti.** Štaviše, preventivne mere, pa i u formi ugovornih odredbi, moraju uzeti u obzir rezultate vlastite analize rizika i biti osmišljene na odgovarajući i delotvoran način.
  - **Načelno je zadatak preduzeća koje podležu obavezi da obezbede sprovođenje obuka i usavršavanja.** One prvenstveno imaju za cilj da pomognu dobavljačima da identifikuju rizike za ljudska prava i životnu sredinu u ranoj fazi i da ih na odgovarajuć način reše. Osim toga, one bi trebalo da omoguće dobavljaču da se pridržava ugovornih odredbi i da ih efikasno sprovodi.
  - **Zakon zahteva od obveznika da se dogovore o odgovarajućim kontrolnim mehanizmima i da vrše kontrole kod svojih dobavljača.** Samostalno date informacije od strane dobavljača mogu da se preporuče kao pomoćno sredstvo za kontinuirano praćenje.
- Međutim, redovna pisana samostalna izjava dobavljača da su ispoštovani zahtevi ljudskih prava i životne sredine ugovoreni sa preduzećem koje podleže obavezi obično nije dovoljno kao jedina mera kontrole.

Ako preduzeće koje podleže obavezi traži takve informacije paušalno i od svih dobavljača, to može biti neprimereno, te shodno tome predstavljati kršenje Zakona o dužnoj pažnji u lancu nabavke.

- **Upućivanje na žalbeni postupak dobavljača ne zamenjuje obavezu da se uspostavi sopstvena procedura. Preduzeća koja podležu obavezi moraju da imaju kreiraju vlastiti žalbeni postupak koja omogućava licima da skrenu pažnju na pravne ili rizike po životnu sredinu, kao i na kršenje ljudskih prava ili obaveza vezano za životnu sredinu, koja nastaju u okviru poslovne delatnosti nekog dobavljača. Umesto toga, moguće je i pridruživanje nekom adekvatnom eksternom žalbenom postupku. Zakon pak ne dopušta da se poziva samo na žalbene postupke koje su eventualno uspostavili dobavljači.**
- • Da bi se procenila efikasnost mere, preduzeća koja podležu obavezi bi takođe trebalo da razmotre kapacitete svojih dobavljača. Šta dobavljač može da uradi, zavisi naročito od njegovih resursa, njegove veličine, branše i pozicije u lancu nabavki i stvaranja nove vrednosti, kao i od specifičnih lokalnih uslova. **Mere preduzeća koje podleže obavezi koje očigledno preopterećuju dobavljača pri sprovođenju su uglavnom neefikasne i stoga neprimerene.**

Preporuke za saradnju u lancu dobavljača

Ispunjavanje obaveze dužne pažnje je proces učenja za sve uključene strane. Saradnju u lancu snabdevanja treba shvatiti kao dinamičan proces zasnovan na dijalogu i kontinuiranoj razmeni. Preduzeća koja podležu obavezi treba da budu svesna svoje uloge i mogućnosti uticaja. U idealnom slučaju, preduzeća koja podležu obavezi saraduju sa svojim dobavljačima pošteno i ravnopravno tokom dužeg vremenskog perioda. Odgovarajuće sektorske inicijative mogu pružiti dodatnu podršku. Pri tom se mogu razmotriti sledeće mere i polazne tačke za odgovarajuću saradnju u smislu Zakona o dužnoj pažnji u lancu nabavke:

Analiza rizika

Transparentnost i znanje o ljudskim pravima i rizicima po životnu sredinu u sopstvenom lancu snabdevanja od centralnog su značaja za ispunjavanje obaveza dužne pažnje. Preduzeća koja podležu obavezi bi stoga trebalo postupaju na osnovu rizika i da provere koje su im informacije zaista potrebne od njihovih dobavljača za sprovođenje odgovarajuće analize rizika, a koje ne.

To za preduzeća koja podležu obavezi naročito podrazumeva:

- Svako ko traži podatke od dobavljača treba u svakom pojedinačnom slučaju da obrazloži zašto i za šta se ti podaci koriste;
- Preduzeće koje podleže obavezi mora da obezbedi zaštitu traženih podataka, npr. ugovora o čuvanju poslovne tajne;
- Preduzeće koje podleže obavezi bi takođe trebalo da svoje resurse, informacije i alate za procenu rizika stavi na raspolaganje dobavljačima koji ne podležu obavezi.

Dobavljači bi posebno trebalo:

- da traže obrazloženje za neobrazložene zahteve za podacima i da daju podatke samo ako je dostavljeno odgovarajuće obrazloženje;
- da obrate pažnju na mere predostrožnosti za zaštitu prenetih podataka u preduzeće koje podleže obavezi.

Načelno važi:

- Preduzeća koja podležu obavezi i njihovi dobavljači treba da uspostave zajedničko razumevanje rizika identifikovanih od strane obveznika i da na osnovu toga koordinišu dalje zajedničko postupanje.

Preventivne mere

Pre nego što preduzeća koja podležu obavezi zatraže od svojih dobavljača da potpišu sporazume ili izmene ugovora, preduzeće koje podleže obavezi treba po merilima kontrole opštih uslova poslovanja tačno da proveri, po kom osnovu se šta traži, da li je ugovor ciljano orijentisan i uravnotežen u pogledu pristupa zasnovanog na riziku i da li se zaista i može sprovesti. Pri tom treba na primer obratiti pažnju da Zakon ne uspostavlja nikakve nezavisne standarde odgovornosti između ugovornih partnera duž lanca snabdevanja. Preduzeća koja podležu obavezi treba da obezbede da potvrde u smislu ugovornih uveravanja budu praćene kontrolnim merama, obukom i dodatnom edukacijom na vlastitu odgovornost.

To za preduzeća koja podležu obavezama naročito podrazumeva:

- Svako ko traži uveravanja od dobavljača u smislu Zakona o dužnoj pažnji u lancu nabavke treba da se pozove na sopstvenu analizu rizika i u okviru nje identifikovane i prioritetne rizike i načelnu izjavu u smislu Zakona;
- Preduzeće koje podleže obavezi mora konkretno da pokaže dobavljaču na koji način uveravanje može da se ispuni i da li odnosno kako preduzeće koje podleže obavezi to podržava svojim sredstvima;
- Suzdržanu saradnju ili podršku dobavljača u sprovođenju preventivnih mera preduzeće koje podleže obavezi ne treba da uzima paušalno kao razlog za prekid poslovnog odnosa;
- Ako sprovođenje preventivne mere ne uspe zbog saradnje dobavljača, preduzeće koje podleže obavezi bi trebalo da bude u stanju da ovu okolnost na verodostojan način predstavi Službi za privredu i kontrolu izvoza.

Dobavljači naročito treba:

- da po potrebi koriste individualne pravne savete ako su u obavezi da preduzmu mere u okviru izmena ugovora ili ugovornih garancija na osnovu Zakona;
- da provere, da li ima smisla saradnja između obveznika i dobavljača na sprovođenju preventivnih mera kod poddoblavljača (prethodnog dobavljača u lancu snabdevanja).

Korektivne mere

Troškovi otklanjanja kršenja zaštićenog pravnog položaja trebalo bi pravedno da se podele između obveznika i njihovih dobavljača. Na preduzeću koje podleže obavezi je da na osnovu kriterijuma primerenosti i efektivnosti da predlog o tome kako bi trebalo da se podele troškovi korektivnih mera. U slučaju kontrole od strane Službe za privredu i kontrolu izvoza, trebalo bi da bude u stanju da na verodostojan način objasni razloge za konkretnu alokaciju troškova.

To za preduzeća koja podležu obavezama naročito podrazumeva:

- da treba da ispita, koji finansijski, tehnički i ljudski resursi su dostupni preduzećima uključenim u korektivnu meru;
- da treba da ispita koliko je jak uticaj uključenih kompanija na onog ko je direktno odgovoran za povredu;
- da treba da proveri kolika je srazmerna odgovornost uključenih kompanija.

Dobavljači naročito treba:

- da provere koji su im resursi dostupni za potrebnu korektivnu meru;
- da utvrde u kojoj meri su (eventualno) doprineli povredi.

Žalbeni postupak

Preduzeća koja podležu obavezi treba da imaju na umu da interes za prosleđivanjem informacija o načinu funkcionisanja i dostupnosti žalbenog postupka može biti u sukobu s legitimnim interesima dobavljača u ograničavanju direktnog kontakta između poddoblavljača i preduzeća koje podleže obavezi.

To za preduzeća koja podležu obavezama naročito podrazumeva:

- Uspostavljanje efikasnog žalbenog mehanizma ili učešće u relevantnom eksternom žalbenom mehanizmu je njihova odgovornost;
- Njihova je odgovornost da ponude dotičnim dobavljačima rešenja u ovoj situaciji, kao što je zajedničko učešće u eksternom žalbenom mehanizmu (npr. inicijative više aktera) ili zajedničko uključivanje aktera zastupljenih u regionu ili industriji (npr. sindikati);
- Da kreiraju žalbeni postupak na takav način da štiti poverljivost identiteta uzbunjivača i da obezbeđuje efikasnu zaštitu od štete i kazne usled podnošenja žalbe.

Dobavljači naročito treba:

- U slučaju zahteva za informacijama, da provere koji su podaci zaista potrebni ugovornim partnerima i da li postoje legitimni interesi za njihovo otkrivanje (vidi standarde analize rizika);
- Da poštuju principe ekonomičnosti podataka; pri tom mogu da iskoriste sporazume o čuvanju poslovne tajne.

Impresum

Izdavač

(Savezna služba za privredu i kontrolu izvoza, Centralna služba za odnose sa javnošću)

Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle

Leitungsstab Presse- und Öffentlichkeitsarbeit

Frankfurter Str. 29 - 35

65760 Eschborn

<http://www.bafa.de/>

E-Mail: Lieferkettengesetz@bafa.bund.de

Verzija

1. izdanje / jun 2023. godine

Ovu publikaciju izdaje Savezna služba za privredu i kontrolu izvoza u sklopu svog rada na odnosima s javnošću. Publikacija je besplatna i nije namenjena prodaji. Zabranjeno je da ovu publikaciju koriste političke stranke, aktivisti ili akteri kampanje tokom izborne kampanje u svrhu predizbornog oglašavanja. To se odnosi na savezne, pokrajinske i lokalne izbore, kao i na izbore za Evropski parlament.